

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджую:

Т.в.о. декана
юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
« 31.08.2023 р.

Затверджую:

В.о. проєктора з
науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31.08.2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни
«Історія міжнародного права»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань - 29 Міжнародні відносини
Спеціальність - 293 Міжнародне право
Освітньо-професійна програма - «Міжнародне право»

Кафедра міжнародного права та міграційної політики

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Екзамен/ залік
Денна	1	1	30	30	4	8	48	120	Екзамен

31.08.2023

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право (затверджена Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23.06.2023 р.).

Робочу програму склали завідувач кафедри міжнародного права та міграційної політики, к.ю.н., доц. Ярина ЖУКОРСЬКА.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права та міграційної політики, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри

Ярина ЖУКОРСЬКА

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова ГЗС

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Людмила САВАНЕЦЬ

1. Опис дисципліни «Історія міжнародного права»

Дисципліна Історія міжнародного права	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки – 1 Семестр – 1
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Міжнародне право	Лекції – 30 год. Практичні заняття – 30 год.
Загальна кількість годин – 120 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота – 56 год. Тренінг, КППЗ – 8 год. Індивідуальна робота – 4 год.
Тижневих годин: 8 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Історія міжнародного права»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Історія міжнародного права» є ознайомити студентів з процесом появи, становлення та історичного розвитку міжнародного права, що включає в себе: дослідження закономірностей появи і розвитку норм, принципів та інститутів міжнародного права, історичної періодизації цього права, характеристики процесів історичної трансформації міжнародного права, етапів взаємодії міжнародного права та національних правових систем; вироблення розуміння основних теоретичних концепцій міжнародного права та їх елементів; виробити уявлення про основні елементи і компоненти системи міжнародного права шляхом вивчення їх історичного розвитку; виробити вміння міжнародно-правового, історичного, порівняльно-правового аналізу і міжнародно-правового прогнозування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни полягає у формуванні в студентів цілісної системи знань щодо природи міжнародного права.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- природу міжнародного права, основні теоретичні концепції формування правових шкіл;
- специфіку та еволюцію проблем міжнародного права в історичній ретроспективі, розуміти його підходи, способи та механізми впливу на міжнародний простір та на зовнішню політику держав;
- сутність класичного міжнародного права та Вестфальської системи міжнародного права;
- ключові особливості міжнародного права ХХ століття;
- тенденції та перспективи розвитку міжнародного права в ХХІ столітті.

вміти:

- визначати історичні тенденції у сфері міжнародного права та міжнародних відносин, аналізувати їх вплив на міждержавні відносини;

- використовувати відповідні норми міжнародного права, актуальні для певної часової епохи;
- прогнозувати перспективи розвитку різних галузей міжнародного права в залежності від динаміки міжнародних відносин у світі.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного, європейського права, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Базові знання з гуманітарних, суспільних наук.

2.5. Результати навчання.

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Історія міжнародного права», дозволяють студентам в процесі професійної реалізації:

РН 1. Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.

РН 2. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.

РН 17. Мати високий рівень правосвідомості і правової культури, передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих індивідів, суспільства і держави.

3. Програма дисципліни «Історія міжнародного права»

Змістовий модуль 1. Поняття історії міжнародного права.

Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.

Поняття міжнародного права, міжнародних відносин. Предмет, об'єкт вивчення цієї науки. Особливості та специфіка виникнення міжнародного права. Теорії виникнення міжнародного права. Міжнародно-правові історичні джерела появи міжнародного права. Історія міжнародного права як правова система, її мета. Теорії дослідження міжнародного права.

Причини пізньої появи науки. Періоди панування природно-правової та позитивістської концепції міжнародного права. Культурно-цивілізаційна теорія походження й розвитку міжнародного права. Євроцентричні погляди в дослідження історії міжнародного права. Створення академічних інституцій дослідження міжнародного права у Європі. Відмова від етатичного підходу до вивчення міжнародного права, закріплення ліберально-демократичної концепції розуміння міжнародного права. Глосатори, постглосатори, класичні вчені як представники науки історії міжнародного права.

Загальноісторичний критерій фактор укладення міжнародних договорів; критерій за виникненням міжнародно-правових шкіл і наукових напрямів; регіональний критерій; критерій поєднання різних критеріїв; переважання відповідної держави чи системи держав; періодизації міжнародного права «всередині» того чи іншого історичного періоду; поділ на суспільно-економічні формації та ін. Датування виникнення міжнародного права різними часовими періодами.

Процес визнання учасниками міжнародних відносин один одного на початковому етапі історії міжнародного права. Урегулювання статусу іноземців. Розвиток інститутів торговельного права, ризи посольського, морського права, права договорів, права війни та ін. Становлення принципу еквівалентності, правової взаємності і відповідності дій однієї сторони діям іншої. Виникнення міжнародно-правових інститутів встановлення, визнання,

зміни та режиму кордонів і статусу території. Інститути урегулювання міжнародних відносин, договірної ініціативи, форми договору, статусу та положення свідків укладення договору та ін. Запобігання і врегулювання міжнародних воєнних конфліктів. Складові міжнародних усних угод і письмових договорів. Засоби міжнародно-правового регулювання (релігійна терпимість, верховенство природи, «тотемізм»).

Стадії формування міжнародного права, ускладнення структури й характеру його суб'єктів. Вождества та їх поділ, етапи становлення держави. Поява інститутів династичних шлюбів, еквівалентного дарунку, посередництва в конфлікті, «проксенії». Поділ міжнародних відносин на «офіційні» і «неофіційні» стосунки. Період становлення міжнародного права. Міждержавні відносини, інститут суб'єктів міжнародного права. Рівні поділу міжнародних відносин (внутрішні, зовнішні). Створення «ліг, союзів», регіональні особливості міжнародних відносин, їх двосторонній і партикулярний характер.

Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.

Характерні риси Стародавнього міжнародного права. Регіональний характер міжнародного права. Зв'язок з релігійними віруваннями. Місце звичаю в Стародавньому міжнародного права. Казуїстичність міжнародних договорів. Систематизація Стародавнього міжнародного права. Статус суб'єктів Стародавнього міжнародного права. Становлення інститутів Стародавнього міжнародного права. Норми та принципи інституту міжнародної відповідальності. Принцип непорушності правових приписів. «Пірамідална» структура Стародавнього міжнародного права.

Становлення джерел міжнародного права. Концепція «мононорм» первісного суспільства. Структура норм міжнародного права. Стадії реалізації правових положень. Звичай, міжнародний договір Стародавнього міжнародного права. Характерні особливості стародавніх міжнародних договорів. Загальні принципи права. Нетипові або квазіджерела міжнародного права. Становлення інституту міжнародної правосуб'єктності. Коло суб'єктів Стародавнього міжнародного права відповідно до регіону (суверен, правитель, союзи, храми). Питання визнання суб'єктів МП. Міжнародне правонаступництво. Інститут міжнародно-правової відповідальності. Міжнародно-правовий статус іноземців. Міжнародно-правовий статус території. Сукупність норм щодо набуття території.

Інститути договірної права (залежно від об'єкта, кількості, статусу сторін, видів суб'єктів міжнародного права, за терміном дії міжнародних договорів, моментом набрання чинності, правилу ратифікації, структури, процедури укладення міжнародних договорів, депозитаріїв).

Інститути посольського права. Ранги дипломатичних представників. Загальний поділ дипломатичних представників, дипломатичних місій. Ідентифікація повноважень та особи дипломатичного представника (посла). Види посольств. Норми дипломатичного протоколу та етикету. Недоторканість дипломатичних представників. Вплив воєнних дій на дипломатичні відносини.

Інститути міжнародного торговельного права. Закордонна торгівля. Використання можливостей власної території. Інститути міжнародного морського права. Інститути права війни (воєнні репресалії, концепція справедливої війни, оголошення і завершення війни, статус цивільного населення, поділ на комбатантів і некомбатантів, обмеження засобів ведення війни, укладення військових союзів). Інститут нейтралітету.

Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.

Історична трансформація міжнародного права. Процеси трансформації міжнародного права. Етапи трансформації міжнародного права. Система римського «права народів» (флуктуативна природа, звичаєве право, види та форми міжнародних договорів). МП Індійського регіону (роль джерел міжнародного права, ідеологія «індуїзму»). Міжнародно-правова ідеологія Китаю («світоупоряджувальна монархія», «конфуціанство», «даосизм», «буддизм»).

Міжрегіональне співробітництво. Торговельні дороги («Лазуритова», «Соляна», «Срібний шлях», «Із варяг у греки», «Великий шовковий шлях», «Золотий шлях»). Процес

«аккультурації».

Міжнародні договори XI - XII ст. Великі переселення народів IV – VII ст. Культурний обмін («папські диктати», «християнська республіка»). Риси міждержавного права (тріада побудови міжнародного права). Договірні особливості міжнародного права (Аугсбурзький, Вестфальський, Утрехтський мирні договори), сторони договорів, гарантій дотримання договорів.

Поняття «легітизму». Інститут території (територіальна держава, народ, нація). Інститут міжнародної правосуб'єктності (феодална роздробленість) та правосуб'єктності правителя (династичні шлюби, вимоги до суб'єкта міжнародного права). Інститути посольського права, дипломатії на вищому рівні (недоторканість послів, складові елементи). Інститути міжнародного торговельного права (факторії, система «капітуляцій», інститути консулів, вільного переміщення, свободи торгівлі, «асилії»). Інститути міжнародного морського права. Закони і звичаї війни.

Основоположні принципи інститутів та галузей міжнародного права. Риси Середньовічного міжнародного права. Галузі міжнародного договірної права, посольського (дипломатичного) права, міжнародного торговельного права, морського права, права війни. Поява національних шкіл міжнародного права і формування науки (Італійська, Іспанська, Французька, Польська, Голландська школи міжнародного права). Ісламське міжнародне право. Роль Г. Гроція в розвитку міжнародного права.

Змістовий модуль 2. Формування та розвиток сучасного міжнародного права.

Тема 4. Класичне міжнародне право – Вестфальська система міжнародного права

Поняття й характерні риси Вестфальської системи міжнародного права. Вестфальський мир 1648 р. Інститути міжнародного права. Роль Вестфальського трактату для розбудови нової системи міжнародних відносин. Принципи системи європейського балансу сил, суверенітету, рівності, свободи віросповідання. Концепція міжнародного права «цивілізованих націй», становлення міжнародно-правового захисту прав людини. Принципи незалежності, міжнародно-правового визнання. Інститут гарантій міжнародного договору, універсальність міжнародного права. Французька буржуазна революція 1789 р., Декларація про незалежність США 1776 р., колонізаційна політика держав Європи XVII - XVIII ст., просвітництво. Етапи класичного міжнародного права.

Особливості інститутів, галузей та системи класичного міжнародного права. Право міжнародних договорів. Інститути ратифікації, форми гарантій договорів, третіх сторін угоди. Система договірної процедури. Посольське право (функціональна теорія імунітету, багатостороння дипломатія, відомства зовнішніх зносин). Інститут міжнародної правосуб'єктності. Морське право. Інститути свободи морів, територіального моря, боротьби з піратством. Універсальна юрисдикція. Право війни, інститути нейтралітету, міжнародного арбітражу. Підстави набуття території. Концепція захисту прав людини. Характеристика завершального періоду класичного міжнародного права кінця XIX - початку XX ст.

Тема 5. Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.

Основні тенденції в класичному міжнародному праві. Другий етап класичного міжнародного права. Концепція природного права. Позитивістська концепція права. Договори XIX ст., їх види, «міжнародне право там, де є міжнародний договір». Цивілізаційна концепція міжнародного права («сім'я народів», «ідея імперії - цивілізації», «європейський стандарт цивілізації», вплив християнства). Тенденція колонізаційної політики європейських держав у XIX ст.

Розвиток міжнародного права на американському континенті кінця XVIII - поч. XX ст. «Великий закон миру», «Доктрина Монро», «Доктрина Драго», принцип суверенної рівності.

Тема 6. Розвиток міжнародного права у XX ст.

Характерні риси етапу. Чинники державного суверенітету та цивілізаційне входження суб'єкта до міжнародно-правової системи. Фактори впливу на міжнародні відносини. Підетапи розвитку міжнародного права XX ст. Вплив на міжнародне право Другої світової

війни. Нюрнберзький, Токійські трибунали. Міжнародний кримінальний кодекс, Римський статут, Міжнародний Кримінальний суд. Інститути арбітражу, міжнародного правосуддя. Женевські конвенції про захист жертв війни. Вплив «холодної війни» на розвиток міжнародного права. Принцип «спільного інтересу», поділ суб'єктів міжнародного права. Рівні міжнародних судів.

«Міжнародне право об'єднаних націй». Основні цілі ООН. Аспекти міжнародно-правового регулювання у другій половині ХХ ст. Створення регіональних політичних об'єднань, європейська система захисту прав людини. Джерела міжнародного права. (міжнародні конвенції, міжнародний звичай, загальні принципи міжнародного права, судові рішення та доктрини). Нові галузі міжнародного права другої пол. ХХ ст., нові суб'єкти міжнародного права. Процес кодифікації міжнародного права, складові, механізми. «Фрагментація міжнародного права».

Тема 7. Сучасне міжнародне право

Поняття «сучасне міжнародне право», «універсальне міжнародне право», «міжнародне право періоду глобалізації». Підходи до дефініцій, теорія трьох систем права, право глобалізованого світу, «космополітичний» погляд на міжнародне право. Особливості епохи глобалізації, спільні і особливі риси між процесом «універсалізації» міжнародного права та «глобалізацією». Теорії політики та міжнародні відносини про сучасне міжнародне право (теорії «світового менеджменту», «режиму світової політики», «світосистемної концепції», «цивілізаційного підходу», «серединного рівня», «глокалізації», «локалізації», «фрагментарної глобалізації», «правового плюралізму»). Глобалізована правова система. Сучасний процес універсалізації міжнародного права.

Тенденції сучасного міжнародного права. Розширення сфери дії міжнародного права. Розвиток інституту міжнародної правосуб'єктності. Процес «детериторіалізації». Фізична особа як суб'єкт міжнародного права.

Міжнародні організації, поява нових суб'єктів міжнародного права. Джерела МП, особливості деяких інститутів сучасного міжнародного права

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія міжнародного права»

№ п/п	Тема	Кількість годин					Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1. Поняття історії міжнародного права							
1	Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.	4	4	7	2	4	Поточне опитування
2	Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.	6	6	7			Поточне опитування
3	Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.	6	6	7			Поточне опитування
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток сучасного міжнародного права							
4	Тема 4. Класичне міжнародне право – Вестфальська система міжнародного права	4	4	7	2	4	Поточне опитування

5	Тема 5. Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.	2	2	7			Поточне опитування
6	Тема 6. Розвиток міжнародного права у XX ст.	4	4	7			Поточне опитування
7	Тема 7. Сучасне міжнародне право	4	4	7			Поточне опитування
	Всього	30	30	48	4	8	

5. Тематика практичних занять

Практичні заняття мають на меті поглиблення теоретичних знань студентів і набуття ними необхідних практичних навичок вирішення конкретних практичних ситуацій, роботи із нормативними актами та їх застосуванням.

Підготовка до практичних занять полягає у вивченні теоретичного матеріалу, чинного законодавства, та ознайомлення із спеціальною науковою літературою по темі заняття. З метою перевірки рівня засвоєння матеріалу необхідно дати відповідь на контрольні запитання і виконати практичні завдання.

Важливою формою поглиблення знань з історії міжнародного права є підготовка студентами реферативних доповідей з проблемних питань курсу, їх заслуховування та обговорення на заняттях.

Робочою програмою вивчення курсу «Історія міжнародного права» передбачено проведення практичних занять у обсязі 30 годин.

Практичні заняття № 1-2

Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи

Мета. Дослідити поняття, основні питання та значення дисципліни, історичну динаміку зміни основних характеристик міжнародного права в їх історичному розвитку.

Питання для обговорення:

1. Поняття «міжнародного права» та «міжнародних відносин».
2. Предмет та об'єкт вивчення історії міжнародного права.
3. Природно-правова теорія дослідження історії міжнародного права.
4. Позитивістська концепція міжнародного права.
5. Ліберальна концепція міжнародного права.
6. Джерела міжнародного права.
7. Загальноісторична, юридична методологія дослідження історії міжнародного права.
8. Метод порівняльного правознавства.
9. Причини пізнього періоду становлення науки міжнародного права.
10. Концепції розвитку міжнародного права.
11. Діяльність «євроцентристів».
12. Етатичний підхід.
13. Міжнародна правосуб'єктність індивіда.
14. Глосатори, постглосатори.
15. Періодизація історії міжнародного права.
16. Критерії періодизації.
17. Напрями датування виникнення міжнародного права.
18. Розвиток науки правової антропології.

19. Концепція «первісної дипломатії».
20. Статус іноземців і їх особистого майна.
21. Розвиток інституту торговельного права.
22. Інститути договірної ініціативи.
23. Процес формування міжнародного права.
24. Роль вождеств.
25. Прообраз «внутрішніх» і «зовнішніх» міжнародних відносин.
26. Поділ учасників міжнародних відносин згідно з класифікацією «Артхашастри».

Практичні заняття № 3-5

Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.

Мета. Дослідити загальну характеристику міждержавних відносин і права доби рабовласництва; джерела, характерні риси міжнародного права стародавнього світу.

Питання для обговорення:

1. Регіональний характер Стародавнього міжнародного права.
2. Тісний зв'язок з релігійним віруванням.
3. Роль звичаю в міжнародного права.
4. Казуїстичність міжнародних договорів.
5. Рівень систематизації.
6. Статус суб'єктів міжнародного права.
7. Інститути із забезпечення поточних міжнародних контактів.
8. Інститут міжнародної відповідальності.
9. Принцип непорушності правових приписів.
10. Особливості стародавніх міжнародних договорів.
11. Нетипові джерела міжнародного права.
12. Інститут правосуб'єктності.
13. Статус сюзерена, правителя, союзу, храму.
14. Інститут міжнародно-правової відповідальності.
15. Міжнародно-правовий статус іноземців.
16. Міжнародно-правовий статус території.
17. Інститути договірного права.
18. Статус сторін, термін дії, правило ратифікації.
19. Процедура укладення міжнародних договорів.
20. Депозитарії міжнародних договорів.
21. Інститути посольського права.
22. Ранги дипломатичних представників, види посольств.
23. Вплив воєнних дій на дипломатичні відносини.
24. Інститути міжнародного торговельного права.
25. Напрямки зовнішньополітичної діяльності.
26. Інститути міжнародного морського права.
27. Правова класифікація морських просторів.
28. Інститути права війни.
29. Концепція «справедливої війни».
30. Поділ на комбатантів та некомбатантів.
31. Інститути нейтралітету.

Практичні заняття № 6-8

Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.

Мета. Дослідити загальну характеристику міждержавних відносин епохи Середньовіччя, основні суб'єкти і динаміку їх розвитку від IV ст. до XVII ст.

Питання для обговорення:

1. Етапи трансформації міжнародного права.
2. Система римського «права народів».
3. Варварські «правди».
4. Міжнародне право «горизонтального типу».
5. Римські міжнародні договори.
6. Характеристика особливостей міжнародного права Індійського регіону, Китаю, Перської імперії, «номадно-кочової» позаантичної культури.
7. Міжрегіональне співробітництво, торговельні дороги.
8. Культурний обмін та «Великі переселення народів»
9. Риси міждержавного права.
10. Договірна особливість міжнародного права (Вестфальський, Утрехтський, Аугсбурзький мирні договори).
11. Гарантії дотримання міжнародних договорів.
12. Поняття «Середньовічне міжнародне право».
13. Інститут території.
14. Інститут міжнародної правосуб'єктності.
15. Вимоги до суб'єкта міжнародного права.
16. Функції міжнародного арбітра і посередника в суперечках.
17. Інститути посольського права.
18. Інститути міжнародного торговельного права.
19. Інститути міжнародного морського права.
20. Закони і звичаї війни.
21. Основоположні принципи міжнародного права.
22. Галузь міжнародного договірної права, посольського, торговельного, морського права, права війни.
23. Поява національних шкіл і формування науки.
24. Ісламське міжнародне право.

Практичні заняття № 9-10**Тема 4. Класичне міжнародне право. – Вестфальська система міжнародного права.**

Мета. Дослідити Доктрину «державного інтересу», міжнародно-правову доктрину в Європі XVI-XVIII ст. та міжнародно-правове значення Вестфальської системи договорів 1648 р.

Питання для обговорення:

1. «Батько міжнародного права» Гуго Гроцій.
2. Ідея єдиної «християнської республіки».
3. Вестфальський мир 1648 р.
4. Роль Вестфальського трактату для розбудови нової системи міжнародних відносин.
5. Принципи та положення Вестфальської системи.
6. Універсальність міжнародного права.
7. Французька революція 1789 р.
8. Основні документи Французької революції.
9. Декларація про незалежність США 1776 р.
10. Колонізаційна політика держав Європи XV- XVIII ст.
11. Визначальні фактори першого етапу класичного міжнародного права.
12. Визначальні фактори другого етапу класичного міжнародного права.
13. Право міжнародних договорів, посольське право.
14. Інститут міжнародної правосуб'єктності.
15. Морське право, право війни.

16. Інститути нейтралітету та міжнародного арбітражу.
17. Концепція захисту прав людини.
18. Підстави набуття території.
19. Характеристика Гаагських концепцій миру, застереження Ф. Мартенса.
20. Розвиток науки класичного міжнародного права.

Практичне заняття № 11

Тема 5: Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.

Мета. Дослідити розвиток міжнародного права під впливом поглядів представників просвітництва, буржуазного суспільства та міждержавних договорів другого етапу класичного міжнародного права.

Питання для обговорення

1. Визначальні риси другого етапу Класичного міжнародного права.
2. Концепція природного права.
3. Позитивістська концепція права.
4. Міжнародні договори XIX ст.
5. Цивілізаційна концепція міжнародного права.
6. Ідея «імперії-цивілізації».
7. Європейський «стандарт цивілізації».
8. Вплив християнства на міжнародне право.
9. Заснування науки міжнародного публічного права.
10. Тенденція колонізаційної політики.
11. «Синоцентрична» регіональна підсистема міжнародного права.
12. Особливості розвитку міжнародного права на американському континенті.
13. «Доктрина Монро», «Доктрина Драго», принципи суверенної рівності.
14. «Великий закон миру».

Практичне заняття № 12-13

Тема 6. Розвиток міжнародного права у XX ст.

Мета. Дослідити Версальський мирний договір 1919 р., утворення Ліги Націй, нову геополітичну роль США та їх значення для подальшого розвитку міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Характерні риси початку XX ст. в міжнародних відносинах та в міжнародному праві.
2. Чинник державного суверенітету міжнародно-правової системи.
3. Нормативістська теорія права.
4. Фактори міжнародних відносин, які вплинули на XX ст., «доба крайнощів».
5. Підетапи розвитку міжнародного права XX ст.
6. Чинники, які вплинули на міжнародне право (до, під час та після Другої світової війни).
7. Нюрнберзький трибунал.
8. Міжнародний кримінальний суд.
9. Інститути арбітражу та міжнародного правосуддя.
10. Женевські конвенції, Римський статут.
11. Вплив «холодної війни» на розвиток міжнародного права.
12. Принцип «спільного інтересу».
13. Поділ суб'єктів міжнародного права.
14. Рівні міжнародних судів.
15. Утворення ООН, «Міжнародне право ООН».
16. Основні цілі ООН.
17. Аспекти правового регулювання міжнародних відносин у другій пол. XX ст.
18. Регіональні об'єднання міжнародних відносин.

19. Європейська система захисту прав людини.
20. Джерела міжнародного права.
21. Нові галузі міжнародного права.
22. Процес кодифікації міжнародного права.
23. «Фрагментація» міжнародного права.

Практичне заняття № 14-15

Тема 7. Сучасне міжнародне право.

Мета. Дослідити зміни у міжнародних відносинах, проблеми міжнародного права на початку ХХІ ст., співвідношення геополітики та міжнародного права, нові загрози миру та безпеці.

Питання для обговорення:

1. Дефініція «сучасне міжнародне право».
2. Право «глобалізованого світу», «космополітичний» погляд на міжнародне право.
3. Теорія Л. Хелда; Дж. Роулза.
4. Особливості епохи глобалізації, спільні і особливі риси між процесом глобалізації і універсалізації.
5. Теорія «світового менеджменту».
6. «Світосистемна» концепція.
7. Процеси «глокалізації», «локалізації», «фрагментарної глобалізації», «правового плюралізму».
8. Глобалізована правова система.
9. Сучасний процес універсалізації міжнародного права.
10. Тенденції до розширення сфери дії міжнародного права.
11. Юрисдикційні моделі.
12. Фізична особа як суб'єкт міжнародного права.
13. Міжнародні організації як суб'єкт міжнародного права.
14. Джерела міжнародного права.
15. Особливості інститутів міжнародного права.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Історія міжнародного права» передбачає:

Виконання різних форм індивідуальної роботи студентами та формування індивідуального студентського портфоліо, що включає:

- реферативний виклад матеріалу з презентацією за однією із тем самостійної роботи;
- підготовку тематичного кросворду чи тесту по дисципліні;
- виступи на студентських конференціях і круглих столах;
- написання тез за темами і проблемами курсу;
- розробку однієї із тем практичного заняття;
- складання тлумачного словника до курсу тощо.

Пропоновані види КПЗ (на вибір студента) для виконання теоретичної частини КПЗ.

1. Вплив міжплемінних міжродових звичаїв на виникнення міжнародного права.
2. Регіональні центри культури у давнину та їхня роль у виникнення та розвитку міжнародного права.
3. Міжнародно-правові погляди у давнину.
4. Релігійні погляди на розвиток міжнародного права.
5. Правове положення іноземців: від давніх часів до сьогодення.
6. Закони і звичаї війни: від давніх часів до сьогодення.
7. Г. Гроцій та наука міжнародного права.
8. Періодизація історії міжнародного права.
9. Договір про «перший озброєний нейтралітет 1780 р.» та його вплив на розвиток

міжнародного права.

10. Значення ідей глосаторів і постглосаторів для формування середньовічного міжнародного права.
11. Історичні особливості формування міжнародного права, які були закріплені Вестфальським мирним договором 1648 р.
12. Роль буржуазних революцій у Європі в ХУІІ ст. у становленні і розвитку класичного міжнародного права.
13. Характеристика принципів міжнародного права, які були закріплені Вестфальським мирним договором 1648 р.
14. Значення Декларації депутата Конвенту Константина Франсуа Вольнея 1790 р. для розвитку принципів міжнародного права.
15. Декларація абата Грегуара як перша кодифікація міжнародного права.
16. Декларація про незалежність США 1776 р. як вагома подія для подальшого розвитку міжнародного права.
17. Вплив на розвиток теорії теорії і практики міжнародного права Просвітництва (ХVІІ-ХVІІІ ст.).
18. Систематизація міжнародного права Г. Гроція.
19. Значення праці німецького юриста Д. Омптеди «Література всього як природного, так і позитивного міжнародного права» 1785 р.
20. Вплив «Доктрини Монро» та «Доктрини Драго» на утвердження міжнародного права ХІХ ст.
21. Криза принципу суверенної рівності між державами світу на початку ХХ ст.
22. Теорія нормативізму в системі позитивістської ідеології ХІХ-ХХ ст.
23. Вплив «14 пунктів» В. Вілсона 1918 р. та «Пакту Бріана-Келлога» 1928 р. на універсалізацію міжнародного права початку ХХ ст.
24. Вплив Другої світової війни на розвиток міжнародного права.
25. Характеристика процесу кодифікації міжнародного права в ХХ ст.
26. Теорія німецького філософа І. Канта про «космополітичний правопорядок» та її вплив на сучасне міжнародне право.
27. Концепція «права народів» Дж. Роулза, її вплив на підходи до міжнародного права та її практичне застосування в «Національній стратегії безпеки США» 2002 р.
28. Теорія «світового менеджменту» ХХІ ст. як заміна міжнародному праві.
29. Вплив процесу глобалізації на розвиток міжнародного права в ХХІ ст.
30. Механізм взаємодії «права Європейського Союзу» з правовими системами держав - членів та міжнародним правом.
31. Поява нових позазаконних міжнародних терористичних угруповань з можливостями квазідержав, амбіціями набуття суб'єктності в міжнародних відносинах і міжнародному праві та чи є у них саме така перспектива?
32. Проблеми регулювання міжнародних відносин міжнародними судовими організаціями в ХХІ ст.
33. Феномен «м'якого права» в системі міжнародного права.
34. Укріплення інституту міжнародного захисту прав людини в системі міжнародного права ХХІ ст.
35. Особливості історичного розвитку української складової системи міжнародного права.

7. Самостійна робота

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення

дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацювати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

№ п/п	Тематика
1.	Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.
2.	Міжнародне право Стародавнього періоду.
3.	Міжнародне право Середньовічного періоду.
4.	Класичне міжнародне право. Вестфальська система міжнародного права.
5.	Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття
6.	Розвиток міжнародного права у XX ст.
7.	Сучасне міжнародне право

8. Тренінг з дисципліни «Історія міжнародного права»

Трénінг (англ. *training*) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. *to train* – виховувати, навчати) – комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування – система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія міжнародного права» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- модульна контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія міжнародного права» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час занять (3 теми по 10 балів – 30 балів) 2. Письмова робота – 70 балів	1. Усне опитування під час занять (4 теми по 10 балів – 40 балів) 2. Письмова робота – 60 балів	1. Написання та захист КПЗ – 80 балів 2. Виконання завдань під час тренінгу – 20 балів	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) - макс. 50 балів 2. Завдання 1 – макс. 25 балів 3. Завдання 2 – макс. 25 балів	100

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародні кризові комунікації та міжнародні конфлікти» визначається за шкалою оцінювання:

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	задовільно	E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	Теми 1-7
2.	Ноутбук	Теми 1-7
3.	Проектор	Теми 1-7
4.	Пакет презентаційних матеріалів	Теми 1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Антонович М. Міжнародне право. Навч. посіб. - К., 2011.
2. Арон Р. Мир і війна між націями: Пер. з франц. - К.: Юніверо, 2000. - 688 с.
3. Буткевич О. В. Історія міжнародного права. –К.: Ліра-К., 2019. – 416 с.
4. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права. - К.: Україна, 2003. - 800 с.
5. Буткевич О. В. Міжнародне право Стародавнього Світу: Монографія. - К.: Україна, 2004. - 864 с.
6. Буткевич О. В. Міжнародне право Середніх Віків: Монографія. - К.: Україна, 2008. - 672 с.
7. Буткевич В. Г. Міжнародне право ХХІ століття: пошук шляхів до універсальності // Аналогія української юридичної думки. - Т. 10. - К.: Юридична книга, 2005.
8. Гроцій Г. Про право війни та миру. Книга перша.
9. Грабарь В.З. Первоначальное значение римского термина jus gentium // Антологія

- української юрид. думки. - Т. 8. - Міжнар. право / За заг. ред. В.Н. Денисова. - К.: Видавничий дім «Юридична книга», 2004, — С. 476508.
10. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права. - К.: Видавничий дім «Промінь», 2008. - 384 с.
11. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право. - К.: Ін-т держави і права, 2001. - 426 с.
12. Жукорська Я.М. Історія науки міжнародного права в Україні в доробку Костянтина Савчука Стаття (фахове видання) Український часопис міжнародного права. 2023. Спеціальний випуск присвячений 30-річчю Української асоціації міжнародного права. С. 138-145.
13. Жукорська Я.М. Історія виникнення та становлення миротворчої діяльності ООН. Часопис Київського університету права. 2020. №4. С. 423-428.
14. Матіас Гердеген. Міжнародне право / пер. з німецької. - К., 2011
15. Мала енциклопедія міжнародного права / заг. ред. проф. Ю.Л.Бошицького. - К.: Кондор - Видавництво, 2013. - 440 с.
16. Міжнародне право. Основи теорії / За ред. В.Г. Буткевича. - К.: Либідь, 2003. - 608 с.
17. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: Підручник. - К.: Видавн. дім «Промінь», 2010. - 722 с.
18. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI- XVIII ст. - К.: Основи, 1998. - 578 с.
19. Перепьолкін С.М. Історія міжнародного митного права: від давніх віків до 1891 р. // Вісн. Академії митної служби України: Серія: «Право». - 2015. - № 1(14). - С. 43-39.
20. Савчук К.О. Історія міжнародного права. – К.: Фенікс, 2021. – 140 с.
21. Тарасов О.В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: Монографія. Х.: Право, 2014. - 512 с.
22. Тойнбі Арнольд Дж. Дослідження історії. - Т. I. - К.: Основи, 1995. - 614 с.
23. Саміт Комісії з міжнародного права ООН [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://legal.un.org/ilc/>
24. Тускоз Ж. Міжнародне право. - К., 1998.
25. Alexandrowicz Charles Henry The Law of Nations in Global History Oxford University Press, 2017 – 432 p.
26. Bartolini Giulio (eds.), *A History of International Law in Italy*, Oxford University Press, Oxford, UK, 2020, 512 p.
27. Besson Samantha, Tasioulas John The Philosophy of International Law Oxford University Press, 2019 – 611 p.
28. Fassbender B., Peters A. The Oxford handbook of the History of International Law. CPI group ltd, Croydon, 2018. – 950 p.
29. Koskenniemi Martti, Rech Walter, Fonseca Manuel Jiménez International Law and Empire: Historical Explorations Oxford University Press, 2018. – 395 p.
30. Kussiel de la Lynx Introduction to history of international law, 2023. – 218 p.
31. Nicoletti Michele Religion and Empire: Carl Schmitt's Katechon between International Relations and the Philosophy of History / Nicoletti, Michele. - STAMPA. - (2018), 382 p.
32. Payk Marcus M., Priemel Kim Christian Crafting the International Order: Practitioners and Practices of International Law Since C.1800 Oxford University Press, 2021 – 288 p.
33. Stanley Nider Katz The Oxford International Encyclopedia of Legal History (in 6 volumes). Oxford University Press, 2009.
34. System, Order, and International Law: The Early History of International Legal Thought from Machiavelli to Hegel. Oxford University Press, 2018 – 521 p.